

El funcionament de la Comissió de Toponímia d'Andorra

Joan Sans Urgell^a

Xavier Rull^b

1. Antecedents

Com és sabut, el català és la llengua oficial d'Andorra. L'any 1999 el país es va dotar d'una Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial.¹ Aquesta llei estableix (article 14) quina forma han de tenir els topònims andorrans:

1. La forma oficial dels topònims del Principat d'Andorra és l'andorrana, en llengua catalana. Correspon al Govern, mitjançant les disposicions adequades i d'acord amb les diferents corporacions locals afectades, la determinació dels noms oficials dels territoris, dels nuclis de població, urbanitzacions i de les vies interurbanes. El nom de les vies urbanes el determina la corporació local corresponent.
2. Les denominacions aprovades pel Govern amb les corporacions locals afectades són les legals dins el territori andorrà, i la retolació, la publicitat, l'etiquetatge, la documentació i altres usos de les administracions públiques, de les empreses i les persones jurídiques s'hi han d'acordar.

La raó d'aquesta disposició és que algunes grafies han estat tradicionalment vacil·lants:

[1] *Juverri* o *Juberri*

[2] *Aubinyà* o *Auvinyà*

---

¹ Aquesta llei es pot consultar al web <<http://www.catala.ad>>, apartat 'El català a Andorra', subapartat 'La llei d'ordenació'.

- [3] *Certés* o *Sertés*; i *Serters* o *Certers*
- [4] *Aixovall* o *Xovall* o *Xuvall*²
- [5] *la Massana* o *la Maçana*
- [6] *Cegudet* o *Segudet*
- [7] *les Escaldes* o *Escaldes* o *les Caldes*

Potser el cas més clar de vacil·lació és el poblet de *Bixissarri*, que s'ha escrit de totes aquestes maneres:

- [8] *Bississarri*, *Bisissarri*, *Bissessarri*, *Bisessarri*, *Bissisarri*, *Bisisarri*, *Bissesarri*, *Bisesarri*, *Bixissarri*, *Bixessarri*, *Bixisarri*, *Bixesarri*

No cal dir que això genera problemes en la documentació administrativa o en la senyalització viària; per exemple, l'any 2007 encara podien veure's dos senyals viaris a tocar l'un de l'altre amb grafies distintes (ara ja estan trets):³

Val a dir que les vacil·lacions gràfiques de caràcter històric són, com se sap, corrents a tot arreu; i en el cas d'Andorra també hi ha grafies que antigament eren d'una manera i avui són d'una altra:

- [9] *Angolastés* (grafia de l'edat moderna) o *Engolasters* (grafia actual)
- [10] *Rensolt* (grafia de l'edat moderna) o *Ransol* (grafia actual)

² Vegeu els comentaris de Joan Coromines a l'*Onomasticon cataloniae* sobre aquest topònim.

³ Imatges extretes del diari *Bon Dia*.

Les obres de referència —enciclopèdies, atlas, guies excursionistes o turístiques, webs institucionals, etc.— i els documents generats des d'Andorra no s'escapaven d'aquesta vacil·lació. Per això la Llei fa un esment específic a la fixació gràfica de la toponímia.

Val a dir que l'any 1977 es va publicar el llibre *Geografia i diccionari geogràfic*, de Bonaventura Adellach i Ramon Ganyet. Aquesta obra ja va representar un gran esforç de sistematització en la grafia de topònims andorrans i la seva ubicació. Cal esmentar que, pel que fa a *la Massana*, en aquest llibre volien escriure *la Maçana*, però per acord del Consell General —el parlament— es va fixar aleshores en *la Massana*.⁴ La Llei del 1999, en una disposició transitòria, indicava que, mentre no es fixés oficialment la toponímia andorrana, les grafies oficials dels topònims eren les que figuraven en aquest llibre.

2. Composició de la CTA

Els anys 2003 i 2004, el Ministeri d'Ordenament Territorial i el Ministeri encarregat de la cultura del Govern andorrà van abordar la qüestió de la fixació gràfica dels topònims andorrans. L'objectiu era elaborar un *Nomenclàtor*, amb la llista de topònims oficials i la seva ubicació en mapes. L'any 2005 es va constituir la Comissió de Toponímia d'Andorra (CTA), que té per funció:

- Fixar gràficament els topònims andorrans.
- Establir criteris per a aquesta fixació gràfica.
- Establir la ubicació dels topònims (en casos complicats o dubtosos).

La composició de la CTA és la següent:

- a) Dos representants del Ministeri encarregat de la cultura. Un d'ells és el president de la CTA.
- b) Dos representants del Ministeri d'Urbanisme i Ordenament Territorial (MUOT). Un d'ells és el vicepresident de la CTA.

---

⁴ La *Gran enciclopèdia catalana* <<http://www.grec.cat>> escriu *la Maçana* i l'Institut d'Estudis Catalans <<http://www.iec.cat>> també es mostra partidari d'aquesta grafia.

- c) Un representat de l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA).⁵
- d) Un representant de l'Institut d'Estudis Andorrans (IEA).⁶
- e) Un representant de cada un dels set comuns de les parròquies andorranes (Canillo, Encamp, Ordino, la Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany).
- f) Un tècnic lingüístic.

La raó que hi hagi un representant de cada comú és no tan sols perquè així es té una visió global de tot el territori, sinó perquè permet complir l'article 14 de la Llei, que diu que el Govern fixa la toponímia "d'acord amb els comuns". En aquest sentit, cal tenir present que cada territori, quan du a terme un procés de fixació gràfica de la toponímia, estableix els seus propis mecanismes adaptats a la realitat social pròpia. Per exemple, en el cas illenc, la Universitat de les Illes Balears hi té molt a dir, ja que l'ordenament jurídic balear dóna un pes específic a aquesta institució en matèria de llengua i toponímia. Semblantment, en el cas valencià, per llei el pes dels municipis és determinant en matèria toponímica. En el cas andorrà, els comuns són corporacions locals que han tingut tradicionalment una gran importància, i per això se'ls dóna un paper rellevant en el procés de fixació gràfica dels topònims.

D'altra banda, els representants dels comuns són els encarregats de comprovar la ubicació geogràfica d'un topònim dubtós, quan des del Ministeri d'Urbanisme i Ordenament Territorial hi ha dubtes o bé quan el mateix representant comunal observa que hi ha algun problema d'ubicació. Amb aquest propòsit, els representants comunals treballen amb ortofotografies elaborades pel Ministeri d'Urbanisme i Ordenament Territorial i se solen fer acompanyar de persones coneixedores del territori. Cal tenir present, a més, que els comuns estan treballant també en la fixació del cadastre, i molts representants comunals estan ocupats en aquest àmbit, de manera que aporten informació molt valuosa referida a la ubicació dels topònims.

A través de l'Arxiu Nacional d'Andorra la CTA pot accedir a la documentació antiga (pràcticament des del segle X fins a l'actualitat). Aquesta documentació permet conèixer

---

⁵ Web: <<http://www.arxius.ad>>.

⁶ Web: <<http://www.iea.ad>>.

com s'ha escrit un topònim al llarg de la història. Com se sap, aquestes dades són importants per tal de veure quan apareix una grafia i quan s'estabilitza (si és que ho fa), de manera que es pot valorar el grau de tradicionalitat d'una grafia concreta. Ja se sap que l'evolució dels topònims al llarg de la història és sovint atzarosa i curiosa:

- [11] *Kanillave, Kanillavi > Canilleu > Caniyol, Quanyilyu > Canillo*
- [12] *Hencampo > Encamp*
- [13] *Hordinave, Hordinavi > Ordineu > Ordino*
- [14] *illa Matiana > la Mazana, la Matzana > la Maçana, la Massana*
- [15] *Endorra, Norra > Andorra*
- [16] *Lauredia o Sancti Iuliani > Sant Julià de Lòria*
- [17] *acquae calidae 'aigües calentes' > les Caldes > Escaldes-Engordany*
- [18] *Sancta Columba > Santa Coloma*
- [19] *Nagual 'lloc amb aigua' > Nagol*
- [20] *Albiniano 'finca de n' Albinyà' > Aubinyà*
- [21] *Ioverre* (segurament emparentat amb *jou* 'coll', del llatí *iugum*, amb la terminació *-erre* o *-erri* típica dels topònims alt-pirinencs) *> Juverri o Juberri*
- [22] *Lapidones* (augmentatiu de *lapidis* 'pedra') *> Lobedons > Labaons > les Bons*
- [23] *Meretgell* (zona propera a *Mereig*) *> Meritxell*
- [24] *ipso ualle* 'el barratge' *> Xovall > Aixovall*
- [25] *cituteum* 'lloc plantat de cicuta' *> Ceguded > Segudet*
- [26] *insula longa* 'illa llarga' *> Ensolalonga > Ansalonga*
- [27] *liminarias* 'llindar' *> llimeneres > Llumeneres*

Lògicament, aquesta informació és valuosa en grafies antigues; però també va bé per a casos més recents sobre els quals s'ha perdut la pista. Per exemple, a la zona anomenada *Sacalma* (avui un barri d'Escaldes-Engordany) no sabíem si hi havia un antic article salat (*sa Calma*). Gràcies als documents notariais dels anys 60 del segle XX, recuperats per l'Arxiu Nacional d'Andorra, es va poder comprovar que s'anomenava *Secalina*; per tant, no sembla que hi hagi cap article salat.

El representant de l'Institut d'Estudis Andorrans és la veu del món acadèmic andorrà. Aquesta entitat va designar Ramon Sistac, professor de Filologia Catalana de la

Universitat de Lleida⁷ i gran coneixedor de les parles pirinenques. Hem tingut la sort, també, que és membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.⁸ A més, tres comuns (la Massana, Ordino i Sant Julià de Lòria) van contractar la lingüista andorrana Lídia Rabassa, actualment professora a la Universitat de Tolosa II - Le Mirail⁹ i també membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Encara que Lídia Rabassa no formi part formalment de la CTA, ha assistit a les reunions i ha fornit dades diverses sobre els topònims d'aquestes tres parròquies. Així, de manera indirecta i sense haver-ho previst, però amb un gran benefici per a la CTA, hi ha representants de l'Institut d'Estudis Catalans (màxima autoritat sobre la normativa de la llengua catalana) i de les universitats de Lleida i Tolosa, dos dels centres universitaris que han tingut una llarga relació i implicació amb Andorra.

Finalment, la casualitat ha fet que a la CTA també hi hagi persones que coneixen molt bé diversos àmbits relacionats amb la gestió de la toponímia. Entre els representants comunals hi ha un geògraf; dues tècniques de cultura; dos tècnics de turisme; un mestre; un historiador (que ahora és conseller general —parlamentari— i per tant coneix molt bé quins procediments s'han de seguir per publicar un document al *Butlletí Oficial de Principat d'Andorra*,¹⁰ per exemple); i un escriptor gran coneixedor de la cultura pirinenca.

Volem destacar la importància de disposar d'un equip pluridisciplinari com el nostre. Hem comprovat que aquesta composició permet obtenir el màxim de dades sobre la realitat d'un topònim: ubicació exacta; informació històrica; informació sobre la pronúncia entre els andorrans; informació sobre la percepció popular envers una determinada grafia; informació sobre els usos del territori; adequació del genèric a la descripció del terreny (*collada* o *coll*; *calm* o *camp*); informació sobre altres topònims en territoris propers (a banda del professor de la Universitat de Lleida, dos representants comunals tenen relacions amb l'Alt Urgell i el Pallars); etc. Posem un parell d'exemples que permeten il·lustrar els avantatges de disposar d'un equip tan complet.

---

⁷ Web: <<http://www.udl.cat>>.

⁸ Web: <<http://www.iec.cat>>.

⁹ Web: <<http://www.univ-tlse2.fr>>.

¹⁰ Web: <<http://www.bopa.ad>>.

El primer exemple és *els Agols* (indret d'Encamp), que pot veure's escrit *les Agols* (etimològicament fa referència a un indret amb aigua). A primer cop d'ull sembla un topònim femení (article *les*). Tanmateix, diversos membres de la CTA van fer notar que al Pallars i a la Ribagorça l'article masculí plural pot ser *les* (i, en contracció amb preposició *de, des* per *dels*); i que a l'Alt Urgell hi ha diversos indrets anomenats *els Agols*, sempre amb article masculí plural. Això revela que la forma *les Agols* conté un article masculí, i que, per tant, la forma *els Agols* —que també és corrent— no és rebutjable.

El segon exemple té a veure amb el riu *Valira*. Segons diverses obres de referència, com la *Gran enciclopèdia catalana*¹¹ o el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*,¹² aquest topònim és femení (*la Valira*) —com altres rius ribagorçans anomenats igual—. Gràcies a la suma d'aportacions, es va constatar que:

- La forma femenina (*la Valira*) s'ha usat tradicionalment, com és habitual al nord del domini lingüístic (Pallars, Cerdanya, Conflent, Vallespir, Rosselló, etc.). Aquesta forma femenina es pot sentir a les 'parròquies altes' (Canillo, la Massana, Ordino, etc.).
- La forma masculina (*el Valira*) és usual a les 'parròquies baixes' (Andorra, Sant Julià de Lòria, etc.) i també a l'Alt Urgell.
- La forma sense article (*Vaig a Valira*) generalment fa referència a la zona a l'entorn del curs d'aigua. Aquest ús, a més, es troba a l'Alt Urgell referit al Segre i al Pallars referit a la Noguera Pallaresa.

Totes aquestes dades referides a usos antics i actuals, així com els motius del canvi (*la > el*), només poden recollir-se si es disposa d'un equip de treball potent i d'una bona xarxa de col·laboradors. Hem de dir, també, que en aquest cas la CTA no ha tingut més remei que aprovar la forma *riu Valira* i indicar que són possibles la forma masculina i la forma femenina, i que l'absència d'article es refereix a la zona a l'entorn del curs d'aigua.

---

¹¹ Web: <<http://www.grec.cat>>.

¹² Web: <<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/documentacio/llengua/toponimia/nomenclator>>.

3. Funcionament de la CTA

La CTA tracta topònims que necessiten fixació gràfica, com els que hem vist més amunt, o aquells sobre els quals hi ha opinions divergents:

- [28] *Canòlich* o *Canòlic*
- [29] *planells de la Jaguda* o *planells de la Jeguda*
- [30] *calm Ramonet* o *camp Ramonet*
- [31] *el Bruix* o *el Bruig*
- [32] *el Covil* o *el Cubil*
- [33] *la Roureda* o *la Raureda*
- [34] *Encampadana* o *Compedana*
- [35] *Montmantell* o *Mamontell*
- [36] *pont Sassanat* o *pont Cecenat*
- [37] *Sant Serni* o *Sant Cerni* (noms d'esglésies, de *Sant Sadurní*)
- [38] *el Comapedrosa* o *pic de Coma Pedrosa*

Els topònims que s'acaben tractant són:

- Topònims que no figuren al llibre *Geografia i diccionari geogràfic*, com *Sacalma*, una zona d'Escaldes-Engordany que s'urbanitzava mentre el llibre s'editava.
- Topònims que, figurant al llibre *Geografia i diccionari geogràfic* amb una determinada grafia, hi ha qui qüestiona obertament aquella grafia i ho sol fer aportant arguments tècnics. En són exemples *Canòlic*, *Cubil* i *Montmantell*. Val a dir que hi ha qui qüestiona una grafia A d'aquest llibre, i hi ha qui qüestiona les grafies B, C o D però defensa la grafia A.
- Topònims que, tot i figurar al llibre *Geografia i diccionari geogràfic*, tradicionalment ha estat objecte d'una gran vacil·lació gràfica, com *Bixissarri*.

Per a l'establiment de la grafia d'un topònim, la CTA va aprovar uns criteris. Per a l'elaboració d'aquests criteris es va tenir en compte les aportacions acadèmiques sobre la matèria fetes per diversos autors, entre els quals destaquen:

- Juli Moll i Joan Tort.¹³
- Enric Moreu-Rey.¹⁴
- Gabriel Bibiloni (Universitat de les Illes Balears).¹⁵
- Cosme Aguiló (Universitat de les Illes Balears).¹⁶
- Ramon Amigó.¹⁷
- Aigües Vives Pérez (Generalitat Valenciana).¹⁸
- Joan Anton Rabella i Josep Moran (Universitat de Barcelona i Oficina d’Onomàstica de l’Institut d’Estudis Catalans).¹⁹
- Joan Becat (Universitat de Perpinyà).²⁰
- Joan Peytaví (Universitat de Perpinyà i Institut d’Estudis Catalans).²¹
- Emili Casanova (Universitat de València)²²

---

¹³ Pel llibret *Toponímia i cartografia* (1985).

¹⁴ Pel llibre *Els nostres noms de lloc*, 2a ed., apartat final (1999).

¹⁵ Molts dels treballs que ha publicat aquest autor illenc sobre criteris per a la fixació gràfica de topònims —però no pas tots— es troben al web <<http://www.bibiloni.cat>>. Concretament, hi ha el document *Recomanacions per a l’ús de la toponímia* <<http://www.bibiloni.cat/toponimia>>, el *Nomenclàtor de nuclis de població de les Illes Balears* <<http://www.bibiloni.cat/toponimiabalear>> (amb una nota preliminar i un annex sobre l’article) i un treball publicat a la revista *Randa*, 18 (1985), sobre el tractament dels articles <http://www.bibiloni.cat/textos/article_toponims.htm>.

¹⁶ Té un escrit sobre els criteris de la fixació gràfica toponímica de les Illes Balears publicat a l’opuscle *Jornades de la Secció Filològica a Mallorca* (1997). Aquest autor té altres treballs sobre recerca de topònims illencs.

¹⁷ No té un constructe elaborat sobre fixació gràfica de topònims, però s’entreveu la seva opinió en aportacions diverses.

¹⁸ Hi hem tingut un intercanvi d’impressions.

¹⁹ Pels criteris que han aplicat al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Apareixen comentats en un article del 2004 titulat “Criteris lingüístics del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*” (*Llengua i Ús*, 29, pàg. 14-20). Aquest article també s’ha publicat —amb alguns retocs— amb el títol “El *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*” a les revistes *Llengua Nacional* (46, pàg. 20-22) i *Llengua & Literatura* (15, pàg. 701-107). Aquesta darrera versió es pot consultar al web <<http://breu.bulma.net/?l7577>>. En moltes de les orientacions que ha donat l’Institut d’Estudis Catalans sobre toponímia (algunes de les quals es poden consultar al web <<http://www.iec.cat>>) també hi han participat aquests dos autors.

²⁰ Ídem nota 17.

²¹ Joan Peytaví ha treballat en la fixació gràfica toponímica de la Catalunya Nord i ha col·laborat amb Joan Anton Rabella i Josep Moran.

- Albert Turull (Universitat de Lleida)²³
- Àlvar Valls (Centre de la Cultura Catalana)²⁴ i altres autors andorrans afins.²⁵
- Altres autors, com Joan Coromines (director i ànima de l'*Onomasticon cataloniae*),²⁶ Enric Ribes i Marí (Universitat Oberta de Catalunya),²⁷ Xavier Terrado (Universitat de Lleida),²⁸ Josep Ruaix (gramàtic),²⁹ etc.

Com es pot comprovar, s'ha fet una recollida i síntesi de les aportacions de diversos autors. Aquesta recollida i síntesi era necessària per dues raons.

- En primer lloc, tot i que entre experts hi ha força criteris compartits, també hi ha lleus diferències. Per exemple, Emili Casanova és més partidari d'establir grafies que reflecteixin pronúncies populars, mentre que Gabriel Bibiloni no ho és tant (Cosme Aguiló és més eclèctic en aquest punt). De la seva banda, Juli Moll i Joan Tort i, sobretot, Enric Moreu-Rey són menys partidaris de recórrer a les grafies etimològiques, mentre que la praxi de Joan Anton Rabella i Josep Moran i, sobretot, Àlvar Valls és tenir més present l'etimologia (encara que no ho explicitin en els seus treballs acadèmics).
- En segon lloc, per a una determinada qüestió no tots els autors aporten els mateixos criteris. Per exemple, pel que fa a la grafia aglutinada de topònims (*Aigüesjuntes* o

---

²² Per l'article "Toponímia i normativa: el cas valencià" (*Bulletí Interior de la Societat d'Onomàstica*, 67, pàg. 79-91), publicat l'any 1996.

²³ Treballs diversos, especialment pel que fa als diferenciadors i a l'escriptura aglutinada de topònims.

²⁴ Web: <<http://www.centreculturacatalana.org>>.

²⁵ Valls és autor del *Diccionari enciclopèdic d'Andorra (DEA)*.

²⁶ Ídem nota 17.

²⁷ Ídem nota 17. Ha estudiat sobretot la toponímia d'Eivissa i Formentera.

²⁸ Ídem nota 17. Ha estudiat sobretot la toponímia de la Ribagorça i ha dirigit la col·lecció d'opuscles toponímics d'aquesta regió, publicada per la Diputació General d'Aragó.

²⁹ D'aquest autor hem aprofitat sobretot el document titulat "Fossilització de l'article en els topònims?", referit a la majúscula o minúscula dels articles, publicat al llibre *Punts conflictius de català* (Barcanova, 1989, pàg. 63-71). (Hi ha un afegitó a aquest text, titulat igual, al llibre *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* (1995), vol. II. Moià: l'autor, pàg. 9-11.) Sobre aquest tema, Josep Ruaix coincideix amb els plantejaments de Gabriel Bibiloni (vegeu la nota 15, darrer enllaç), de Juli Moll i Joan Tort i de Josep Moran i Joan Anton Rabella; en canvi, Enric Moreu-Rey fa una proposta totalment oposada a la d'aquests autors.

aigües Junes; Comapedrosa o coma Pedrosa; Ribaesgorjada o riba Esgorjada), hem trobat criteris diversos en les aportacions de Gabriel Bibiloni, Albert Turull i Juli Moll i Joan Tort, a vegades coincidents i a vegades no. Els vam llistar, agrupar i sistematitzar abans de tractar aqueixos topònims.

Fent una síntesi de les diverses aportacions, els criteris finalment aprovats per la CTA són (fixem-nos que coincideixen bastant amb la proposta de Juli Moll i Joan Tort):

- a) Fidelitat a la pronúncia.
- b) Fidelitat a la normativa ortogràfica.
- c) Fidelitat a la tradició gràfica (sempre que no vagi contra la normativa ortogràfica).
- d) Etimologia (sempre que sigui clara i/o quan la tradició gràfica o la pronúncia és vacil·lant).

L'etimologia té un pes menor, de manera que la CTA s'allunya un xic de la praxi de l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans.

També s'empren altres criteris secundaris. Un d'important és que la grafia no alteri la pronúncia (de fet, el primer criteri és justament la fidelitat a la pronúncia). Aquest element l'ha formulat Joan Anton Rabella en les seves aportacions acadèmiques.

En canvi, no empren el criteri establert per Gabriel Bibiloni segons el qual els topònims que contenen una paraula concreta s'han d'escriure tots igual. A pesar que sembla un criteri d'allò més lògic, en aplicar-lo no està exempt de problemes. En efecte, aquest criteri pot xocar frontalment amb l'etimologia. Si a Andorra haguéssim volgut escriure *Cegudet* (com proposen alguns autors) per respecte a l'etimologia, però alhora haguéssim volgut seguir Gabriel Bibiloni en aquest punt, ens hauríem trobat que no ho hauríem pogut fer, ja que entre Alcalà de Xivert (Baix Maestrat) i Torreblanca (Pla de l'Arc) hi ha la *rambla de Segudet*.

Posem un exemple d'aplicació d'aquests criteris: la grafia *el Cubil* (tres muntanyes andorranes, una fronterera amb el Pallars Sobirà). Es va adoptar aquesta grafia per dues raons. Primer, perquè és l'única grafia estable que es documenta al llarg de força temps. I segon, perquè no comportaria canvis de pronúncia. En canvi, la grafia *el Covil*, més

fidel a l'etimologia —i que trobem en altres indrets de Catalunya, segons el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*—, podria comportar un canvi en la pronúncia. Malgrat que els membres que són lingüistes d'ofici dins la CTA van defensar la grafia *el Covil*, la percepció dels representants comunals va ser el risc de canvi d'un topònim andorrà.³⁰

Un cop establerts els criteris, la CTA ha tractat diversos topònims. El tècnic lingüístic ha anat elaborant dossiers sobre els topònims dubtosos. Cada dossier recull informació com:

- Origen del topònim, segons els diversos autors.
- Evolució fonètica al llarg de la història, fins a la pronúncia actual.³¹
- Documentacions antigues.
- Grafies tradicionals de l'edat moderna i fins al segle XX.
- Valoració de pros i contres de les diverses grafies possibles.

La CTA fa reunions mensuals i en aquestes reunions es discuteixen les propostes gràfiques fetes pel tècnic lingüístic. A partir de les dades fornides pel tècnic lingüístic, els representants comunals i els altres membres de la CTA van aportant-hi més dades. Finalment, la CTA pren una decisió.

Un cop s'ha pres una decisió, s'envia la informació als comuns, els quals poden presentar al·legacions o contrapropostes en un termini de 90 dies. En qualsevol cas, la CTA només admet contrapropostes argumentades, no pas un simple refús a la proposta de la CTA sense argumentar-ho. Això és així perquè la CTA treballa amb criteris tècnics i, per tant, qualsevol altra contraproposta ha d'estar sustentada també sobre raonaments tècnics.

---

³⁰ Hi ha més informació sobre aquestes qüestions a l'article de Xavier Rull "El Nomenclàtor d'Andorra: un projecte interdisciplinari per a la consolidació de la toponímia andorrana", *Treballs de Sociolingüística Catalana*, número 19 [monogràfic sobre la situació sociolingüística del Principat d'Andorra] (en premsa).

³¹ Pel que fa a la pronúncia actual, generalment els representants comunals feien una tasca de recerca entre el veïnat de la zona afectada.

Aquest termini de 90 dies és ampliable si un comú ho demana. Fins i tot en algun cas s'ha obert un procés de debat entre la CTA i un comú. Així ha passat amb la Massana: el comú d'aquesta parròquia s'ha mostrat receptiu a la grafia *la Maçana*, si bé ha calgut fer alguna reunió informativa. A partir d'aquí, l'objectiu és obrir la reflexió al conjunt de la població massanenca.

Un parell de coses més sobre la tasca de la CTA. En primer lloc, cal fer notar que la forma gràfica aprovada per la CTA no és encara oficial: ho serà quan la llista de topònims (el *Nomenclàtor*) surti publicada oficialment amb la signatura d'un ministre. En segon lloc, és previst que la CTA dugui a terme tasques d'actualització un pic s'aprovi el *Nomenclàtor*, si bé aquesta faceta encara està per definir.

---

^aJoan Sans Urgell

Cap del Servei de Política Lingüística d'Andorra
President de la Comissió de Toponímia d'Andorra
Servei de Política Lingüística. Casa Motxilla
Placeta de Sant Esteve, s/n
AD500 Andorra la Vella (Principat d'Andorra)
Telèfon: (376) 806 670
Correu electrònic: <Joan.Sans@govern.ad>
Web: <<http://www.catala.ad>>

^bXavier Rull

Professor associat del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili
Tècnic assessor de la Comissió de Toponímia d'Andorra
Universitat Rovira i Virgili. Facultat de Lletres
Plaça Imperial Tàrraco, 1
43005 Tarragona (Catalunya)
Telèfon: (34) 977 558 841
Correu electrònic: <xavier.rull@urv.cat>
Web: <<http://www.urv.cat>>